

проведенні слідчих (розшукових) дій під час розслідування корупційних злочинів.: метод. рекомендації. Київ. 2019 р. С. 69.

8.Шрамко О. Види спеціальних знань, що використовуються під час розслідування корупційних злочинів. *Актуальні проблеми правознавства: зб. наук. праць.*, Тернопіль. Випуск 2 (18). 2019 р. С. 175-180.

УДК 343.32(477)

Лігун А. І.

*аспірант кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ*

КОЛАБОРАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ

Колабораціонізм – це діяння, що загрожує найважливішим засадам основ національної безпеки держави, підриває її, становить безпосередню загрозу державному суверенітету, територіальній цілісності, конституційному ладу та іншим національним інтересам України.

Кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність у Кримінальному кодексі України (далі – КК) встановлена 03.03.2022 р. після прийняття Верховною Радою України Закону України № 2108-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» [1]. Даний Закон був не першим, що мав на меті криміналізувати колабораційну діяльність: 24.02.2021 р. у Верховній Раді України був зареєстрований Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність)», реєстр. № 5144 від 24.02.2021 р., завданням якого було встановлення кримінальної відповідальності за сприяння Російській Федерації у здійсненні агресивних дій, розгортанні збройного конфлікту проти України, включаючи підтримку збройних формувань та окупаційних адміністрацій держави-агресора та інші дії, які кваліфікуються як колабораціонізм, але прийнятим він не став [2].

Закон України № 2108-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 03.03.2022 р., відповідно до змісту супровідних документах до нього, метою законодавчих змін до положень чинного КК задекларував як встановлення справедливого покарання для осіб, які співпрацюють з державою-агресором, а також обмеження доступу таких осіб до посад, пов'язаних із виконанням функцій держави чи місцевого самоврядування.

Термін «колабораційна діяльність» та «колабораціонізм» для вітчизняного кримінального законодавства є новим, тому з'ясування його змісту вимагає детальнішого розтлумачення. Колабораціонізм визначається як: «допомога ворогу», «підтримка окупаційних сил», «робота, спрямована

проти фундаментальних національних інтересів», «зрада», «державна зрада» [3, с. 82]; це зрадницьке співробітництво з фашистськими загарбниками в окупованих ними країнах під час другої світової війни [4]; співробітництво із загарбниками в окупованих ними країнах [5]; усвідомлене, добровільне та зумисне співробітництво з ворогом у його інтересах і на шкоду своїй державі та її союзникам [6]. Щодо кримінально-правової науки, поняття «колабораційна діяльність» слід пов'язувати з такою поведінкою, яка полягає у співпраці або взаємодії з ворогом (державою-агресором), що вчиняється на шкоду державним інтересам. Тракткування такої діяльності як усвідомленого, добровільного й умисного співробітництва з ворогом у його інтересах і проти інтересів своєї державі є загальноприйнятим і з позиції міжнародного права [3, с. 82]. Отже, колабораційними є дії громадян України, які сприяли або продовжують сприяти агресору у вчиненні агресивних дій, розгортанні та загостренні повномасштабного збройного конфлікту проти України.

Сутність колабораційної діяльності полягає в сукупності кримінальних правопорушень, що полягають у наданні громадянином України допомоги державі-агресору, її представникам, збройним силам чи іншим воєнізованим формуванням, окупаційній адміністрації, оскільки ні термін «співучасть», ні термін «пособництво», які мають легальне визначення в чинному законодавстві про кримінальну відповідальність, не можуть бути у повну міру застосовані щодо вказаних діянь [7, с. 22].

Зважаючи на вищевикладене, актуальність кримінальної відповідальності за колабораціонізм зумовлюється можливістю колабораціоністів здійснювати вплив на формування державної політики та інформаційного простору України у разі зайняття ними посад в органах державної влади та виконання функцій службових осіб, що є неприпустимим в умовах продовження збройної агресії та ведення бойових дій.

Загальними критеріями віднесення кримінального правопорушення до форм колабораційної діяльності є:

а) вчинення діяння в умовах збройної агресії іншої держави проти України або під час збройного конфлікту, в умовах воєнного стану чи в особливий період, під час окупації території України;

б) наявність громадянина України в якості суб'єкта кримінального правопорушення;

в) до об'єктивної сторони правопорушення входять дії, які вчиняються на користь або за завданням держави -агресора, її представників чи окупаційних органів;

г) до об'єкту посягання відносять і складові воєнної безпеки України – вчинені громадянином України дії надають певні форми переваг чи вигод у відповідних сферах країні-агресору, її збройним формуванням чи створеній нею окупаційній владі;

д) при вчиненні кримінального правопорушення суб'єкт діє з прямим умислом чи має на меті завдання шкоди державній безпеці України або окремим її складовим (воєнній, економічній, інформаційній) [7, с. 23-24].

Отже, удосконалення кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки та колабораційну діяльність має бути комплексним та таким, що передбачає встановлення як чітких ознак

колаборації (умисел, добровільність співпраці з державою-агресором, здійснення колаборації в умовах окупації хоча б частини території України, наявність мети забезпечити підтримку державі-агресору та спричинити шкоду суверенітету, територіальній цілісності і недоторканності, обороноздатності або державній, економічній чи інформаційній безпеці України), так і визначення випадків, коли відповідна співпраця з державою-агресором не вважатиметься колабораційною діяльністю (якщо вона є вимушеною, спрямованою виключно на забезпечення життєдіяльності тимчасово окупованого населеного пункту чи інтересів громади, що відповідають законам України).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: Закон України № 2108-IX від 03.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність): Проект Закону України, реєстр. № 5144 від 24.02.2021 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71220
3. Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану: наук.-практ. комент. / А.А. Вознюк, О.О. Дудоров, Р.О. Мовчан, С.С.Чернявський та ін.; за ред.. А.А. Вознюка, Р.О. Мовчана, В.В. Чернея. Київ: Норма права, 2022. 278 с.
4. Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/kolaboracionizm>
5. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=4446
6. Словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/m/s2.pl?Article=9805&action=show>
7. Злочинна колаборація в умовах збройної агресії: практич. порадник з кримінально-правової оцінки та розмежування / за заг. ред. В.В. Малюка. Київ : Алерта, 2023. 312 с.

УДК 343.13

Маленко О. В.

*кандидат юридичних наук,
адвокат, керуючий партнер,*

Адвокатське об'єднання INTERLEGUM

ЗАБОРОНА ЗАЛУЧЕННЯ АДВОКАТА ДО КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА: ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Військова агресія росії проти України та обумовлене цим запровадження правового режиму воєнного стану ще більше посилило потребу боротьби з корупційними кримінальними правопорушеннями. Практика діяльності правоохоронних органів свідчить, що у відповідній категорії кримінальних